

Millinger úr esete a hálózatokkal

„Demszky azt fogja mondani, hogy áruló vagyok”

2002. szeptember 28. MN ONLINE

Ludwig Emil

A Reform című hetilap 1990. december 14-i számában a címlapon induló, két másik oldalon folytatódó sztori főszereplője egy bizonyos Millinger Sándor. Az interjú kevéssel az első szabad önkormányzati választás után jelent meg, és az volt benne a legérdekesebb, hogy semmit sem lehetett megtudni belőle. A frissen megválasztott főpolgármester, Demszky Gábor keze messzire elért, a szerkesztővel kihúzatott az írásból minden, számára kellemetlen részletet. Az építési vállalkozó, aki a nyolcvanas években meglehetősen közel állt a Nagy Jenő, ifj. Rajk László és Demszky Gábor fémjelezte ellenzéki hálózathoz, most újra elmondja az akkor üressé cenzúrázott históriát.

|

Hónapokkal az új kormány hivatalba lépése után, 1990 őszén még mindig az Interpol körözési listáján szerepeltem, többek közt mint veszedelmes terrorista – kezdi történetét a vége felől Millinger úr. – Többször sikerült ugyan bejutnom Magyarországra a német papírommal, mert szerencsére a magyar határőrségnek meg a rendőrségnek a Millinger Sándor és az Alexander Millinger nem ugyanaz a személy volt, még ha a születési helye, ideje stimmel is. Végül úgy gondoltam, itt lenne az ideje tisztázni magamat az ellenem felhozott vádak alól, mert ezek Németországban is joghátránnyal jártak, arról nem beszélve, hogy egykori állítólagos „tettestársaim” időközben már a parlamentben ültek, és az új pártok, hivatalok vezetői voltak. A már egy évtizede itthon működő építési vállalkozónak azonban nem a hazajutása és a pártállami hatóságok által kreált vádak alóli tisztázódása érdekes, hanem a Magyarországról 1986-ban – családjával együtt – való elmenekülésének története. Millinger úr majd két évtized múltán így emlékszik vissza szökésének regényes előzményeire.

– Amikor kapcsolatba kerültem a később közismert személyiségekké lett ellenzékiekkel, analfabéta voltam a politikában. Addig egyszerű volt megítélnem, mi a jó vagy a rossz, mivel a családomat apai ágon deportálták a kommunisták, megfosztották mindenétől, és kitelepítették Németországba. Egyházi iskolába jártam a szentendrei ferencesekhez, és sohasem tudtam semmiféle közösséget vállalni a fennálló rendszerrel, annak bármely képviselőjével. Természetes volt, hogy amikor megismerkedtem a Rajk–Demszky-féle társasággal, odacsapódtam hozzájuk, mivel akkor ők voltak azok, akik egyáltalán mertek valamit csinálni. Úgy gondoltam, nem minden a pénz, a munka nem kötötte le minden időmet, többet kerestem másoknál, gondoltam, valamit én is tehetnék.

„Rajk anyjával is kapcsolatba kerültem”

– A munkám révén jöttem össze Rajkékkal, építési ügyben. A Jókai Művelődési Központ átépítéséhez ajánlott engem Rajk László. Ott mentek a Stúdió K színpad előadásai, annak kapcsán ismertem meg annak a pilisborosjenői csapatnak a tagjait, akik a színházat csinálták. Rajk anyjával is kapcsolatba kerültem, kutyamenhelyet működtetett, a háttérben Károlyi Mihály

özvegyével, aki pénzt küldött ahhoz, hogy építsünk egy új menhelyet Pest közelében. Ismeretségbe került velük technikus feleségem is. Azután kiderült, hogy a háttérben szamizdatozás folyik, amibe Rajk bevont. Akkor a Galamb utcában lakott, ott volt a szamizdatbutikja, írógépelési problémáik voltak, a feleségem segített, aztán amikor a rendőrök elvették a sokszorosítógépüket, én gyártattam le a szitanyomáshoz szükséges kereteket. A Demokratának legalább az első öt száma ilyen szitázási technikával készült. Ha kellett, a sógornóm is besegített. Demszky szállította a kis Trabantjával a papírt, amelyet mi vásároltunk, és fizettünk ki a nejem közületi bélyegzőjének felhasználásával, mert magánszemély akkor semmilyen, sokszorosításra alkalmas eszközt, anyagot nem vehetett. Mi szereztünk nyomdafestéket, szitaszövetet, nyomdai papírt, mindent. Ezenkívül Demszkynek a cégünk igazolt hivatalos munkaviszonyt, ami akkor kötelező volt. Cserében megállapodtam Dornbach Alajossal meg Rajkkal, hogy ők munkákhoz juttatnak.

– A szamizdatos ügyekbe egyre jobban belekerültünk, s mivel mi akkor még utazhattunk külföldre, mármint szocialista országokba, Rajkék minket bíztak meg, hogy a lengyel Szolidaritással tartsunk kapcsolatot. Üzeneteket vittünk-hoztunk, pénzküldeményeket csempésztünk a varsói nemzeti színházba Rajk Grazsina nevű színész barátnőjén keresztül. Egy alkalommal vagy két-háromezer dollárt vittünk ki egy bundába bevarrva. Hamarosan zúrjeink is lettek, mert Nagy Jenő budakalászi házában beszéltek meg a dolgokat, és azelőtte az utcán posztoló rendőrök kifelé jövet megfenyegettek: nem fogunk elérni a határig sem, mert addig kinyírnak. Érdekes, a rendőrök rögtön megtudták, ha bementem az IBUSZ-ba cseh koronát váltani az átutazáshoz, mire kiértem a Rómaira, már azt is tudták, hogy Lengyelországba készülünk. Biztosan le volt adva a nevünk, s rögtön jelentették. Aztán a lengyeleknek is feltűntek az utazásaink, piszkálni kezdtek, Csehszországban az orosz katonai rendőrség tartóztatott le. Bevittek, erre kivettem a balhét. Azt kérdeztem tőlük – ez 1983-ban lehetett –: az oroszok nem barátai a magyaroknak? Azt felelték, hogy nem. De pár óra múlva elengedtek, Lengyelországban viszont nemkívánatos személy lettem.

– Nagy Jenő akkoriban nálunk dolgozott – folytatja Millinger. Azonkívül, hogy bejelentettük – mivel szüksége volt hivatalos munkahelyre, hogy ne vigyék el közveszélyes munkakerülésért –, pénz is kellett neki. Munka nélkül persze nem tudtunk bért fizetni, ha dolgozik, mondtam, neki dupla pénzt adok. Volt egy kábelfektetési munkánk, a Gellért-hegyi légóközpontba kellett átvinni vagy harminc nagyfeszültségű kábelt Pestről, az Úttörő Áruház mögötti trafóházból. Jenőnek mondtam, hogy éjjel is jöhet, mert nappal nem nagyon akart a Belvárosban mutatkozni. Dupla pénz, lehet lapátolni, nem kellett különösebb ész hozzá. Persze íróembernek hamar feltöri a kezét a lapát, erre ő mindenféle kizsákmányoló kapitalistának lehordott, hogy én csak a hasznot hajszolom. Elvártam ugyanis, hogy dolgozzon a pénzért, és nem kölcsönöket adogattam, mint Demszkynek.

„Nem lapátra termett emberek”

– Neki is az volt a problémája, hogy nem volt bejelentett állása. Beírtuk a munkakönyvébe, a személyi igazolványába, aláírtuk az OTP-hitelkérelmét is, munkaadói igazolást adtunk, azzal tudott kölcsönt felvenni. Egy este megjelent Demszky is a Rozikával. Hodosán Rózával, akivel akkor együtt éltek a Kalászi úton, Nagy Jenőék házában. Újra kölcsön akart kérni a megélhetéséhez, de azt mondtam, hogy a tartozása miatt nem adok több kölcsönt. Dolgozhat, mondtam, beugorhat ásni a Jenő mellé, ugyanúgy dupla pénzt kap. Erre büszkén azt felelte: „Én nem lapátra termett ember vagyok.” Mondom, Gabikám, ha nem lapátra termett vagy, akkor

nincs pénz. Ha dolgozol, akkor fizetek, egyébként nem. Elég volt.

– 1983 májusában aztán megkíséreltek beszervezni – folytatja a két évtizede történetek felidézését Millinger Sándor. – Arra próbáltak rávenni, hogy szervezzek ellenzéki pártot. Akkor már folyton figyeltek, követtek, minden mozdulatomról tudtak. Egy szombat délelőtt történt a dolog. A gyereket, aki akkor hároméves volt, valamilyen óvodai programra kellett volna vinnem. Volt nálam kétezer dollár, ami akkor elég súlyosnak számított, át akartam váltani egy ismerősnél forintra, mert arra volt szükségem. Épphogy elindultunk a városba, rögtön ránk álltak. Én csak egy autót láttam, de a gyerek integetett, „apa, a Dezsőék jönnek”. Tettem egy-két kanyart, lejöttem az Attila úton, át az alagúton, be a körforgalomba, háromszor körbehajtottam, integettem én is a rendőröknek, a gyerek is, úgyhogy látták, mi is látjuk őket. Akkor már három kocsival követtek. Visszafordultam a Déli pályaudvar felé, az Attila úton haladtam, akkor megunták, és leszorítottak előlről-hátulról-oldalról a Vérmező felé. Megállítottak, és bevittek a füves, bokros részre. Heten voltak, egyenruhában, államvédelmi rendőrök. Oda kísérték, ahol valami emlékmű áll, az Attila út felőli részen. Bevittek egészen a park közepéig, gondoltam magamban, na, Millinger, eddig tartott a hülyéskedésed, ezek most kinyírnak. Mindig ugrattam a rendőröket, szórakoztam velük, hangosan veszekedtem az utcán is. Csak azt sajnáltam, hogy ott a gyerek, hároméves volt, és most tanúja kell legyen az egésznek.

Hogy lehet ezt túlélni?

– Az egyik rendőr különvált a többtől, nyilván ő volt a parancsnokuk, nyugtatgatni kezdett. „Ne idegeskedjen, Millinger, mi csak beszélgetni akarunk magával.” A többiek ezalatt nagy körben biztosították a terepet, és játszottak a gyerekekkel. A fegyveres államvédelmisek a hároméves gyerekemmel... A parancsnok azt mondta, taperoljam végig, nincs nála semmilyen lehallgató. A nyakában közben ott lógott egy adó-vevő hasábrádió, időnként őt hívták, vagy ő hívott valakit. Nyilván hallgatták, amiről beszélünk.

– Három és fél órán át tartó beszélgetés volt. A rendőr részletesen felsorolta, mit tud rólam. Feketén dolgozom, nem fizetek adót. Ez igaz volt, de ha vállalkozói engedélyt kértem, mindig elutasítottak. Indoklás nélkül, fellebbezésnek sem volt helye. Emiatt voltam kénytelen mások nevén dolgozni. Olyan emberek iparát béreltem szóbeli megállapodás alapján, akiknek volt engedélyük, még analfabéták is voltak köztük, de ők kaptak kivitelezői papírt – magyarázza Millinger. – Azután a rendőr sorra vette, mivel lehet engem zsarolni, minek alapján lehetne becsukni, és ezekért összesen mennyit kaphatok. Közölte, ők mindenről mindent tudnak, minden percemet ismerik. Tényleg pontosan megmondta, hogy mikor, hol, melyik ellenzékiivel találkoztam. Tudtak mindenről, ami Rajkkal, Demszkyvel, Jenővel kapcsolatban történt. Aztán rátért, hogy ők úgy látják, nekem jó fellépésem van, egyházi iskolába jártam, nem félek, meggyőzően tudom előadni a dolgokat, kiválóan alkalmas lennék arra, hogy szervezzek egy ellenzéki pártot. Vegyek magam mellé negyven főt, akikben megbízom, és ők a háttérből támogatják az ügyet. A pénz nem probléma. Én akkor már megint viccesre vettem a dolgot, és megkérdeztem tőle: vajon hogy lehet ezt túlélni? Visszakérdezett: mire gondolok? Csak arra, válszoltam, hogy félmillió dollárt kapna mindenki a családja nevére Svájcban elhelyezve; hogy ha valami történnék vele, akkor megkapják a hozzátartozói. Erről szó sem lehet, felelte, én pedig közöltem, akkor szó sem lehet az egészről. Azt mondta, van negyvennyolc óráim, hogy elhelyezkedjem dolgozni az állami szektorban.

– A pártalapítással kapcsolatban azt is elmondta, hogy mindent lehet csinálni, amit ők nem

tiltanak meg. Vannak tabu témák, amelyekkel nem lehet foglalkozni, és tabu személyek, akiket nem lehet kikezdeni, azonkívül bármi lehetséges. Az akkori irányító apparátus minden emberéről megkérdezték a véleményemet, Kádárról, Czinegéről és így tovább.

„Báró úrként emlegették őt...”

– Már nem emlékszem pontosan, hogy mit mondtam neki ezekről az alakokról, a lényeg az volt, ha nem lehetséges az a garancia, amelyet kértem, akkor szó sem lehet semmiről. A legérdekesebb az volt, hogy miért éppen engem akartak ilyesmivel megbízni. Lenyomoztak rólam mindent, azt is tudták, hogy nincsenek külföldi kapcsolataim, míg Demszkyékkel az a fő gondjuk – mondta a rendőrtiszt –, hogy nemzetközi szervezeteknek, köztük zsidó szervezeteknek a megbízásából ténykednek. Ők viszont szeretnének egy magyar ellenzéki vonalat felépíteni olyan emberekből, akikkel a Báró úr – így nevezték Demszky Gábort – és társai nem tudnak mit kezdeni. Én erre azt válaszoltam, hogy természetesen az első dolgom lesz mindezt még aznap este tudomására hozni Rajknak, Demszkynek meg a többi érintettnek. Ezt mondtam neki: kimegyek a Kalászi útra, s ha eljutok odáig, elmondom az egészet. A rendőr mindenáron megpróbált lebeszélni erről, mondván, hogy Demszkyvel így is, úgy is bajom lesz, azt fogja mondani, hogy áruló vagyok, mert szóba álltam a rendőrséggel. Hát ha hét fegyveres elkap, akkor mi mást csinálhattam volna? Valamit mondani kellett, nem?

– Amint elengedtek, tényleg az első dolgom volt, hogy felhívjam Rajkot meg Nagy Jenőt. Legyenek ott, el akarok nekik mesélni valamit. Este kimentem, ugyanúgy az utcán álldogáltak az államvédelmisek, de nem csináltak semmit, simán beengedtek a házba. Elmondtam, mi történt velem aznap délelőtt a Vérmezőn. Demszky teljesen magán kívül volt, főleg, amikor közöltem vele, hogy Báró úrként emlegették őt, és kimondottan megpróbáltak lebeszélni róla, hogy tudassam vele, ami történt. Hisztizett, fel volt háborodva, hogy áruló vagyok, mert szóba álltam ezekkel. Erre felvettem: lehet, hogy megrendült a hatalom, és tárgyalni lehetne velük bizonyos engedményekről. De Demszkyvel semmiről sem lehetett többet beszélni. Megmondta előre az államvédelmis, hogy az ő érdekeit sérti, amit én el akarok mondani, ezért mindent ellenezni fog. Utólag belegondolva a rendőrnek volt igaza.

– Ez után az eset után sokáig békén hagytak – folytatja a históriát Millinger Sándor –, pedig Rajkkal megmaradt a kapcsolatom. Demszky és köztem végleg megrendült a bizalom. Én sem bíztam benne, hiszen miközben én sokat kockáztattam, ő semmit. Prima külföldi kapcsolatai voltak, rendszeresen kapott pénzt, mégis árulónak nevezett. Szépen kapták az adományokat Károlyinéektől Franciaországból, meg ki tudja, még honnan. Utazhattak is, nem úgy, mint én. Tőlem azután elvették az útlevelet. Nem mehettem külföldre, pedig 1985-től a Kongresszusi Központ építésénél dolgoztam. Az osztrák Julius Eberhardt cégnek mi voltunk magyar részről a legnagyobb alvállalkozói csoportja tizenhat másik alvállalkozó cég mellett. Többször ki kellett volna utaznom tárgyalni velük, munkákat egyeztetni Ausztriába, de tilos volt kimennem, pedig minden építési előkészítést, irányítást én csináltam. A feleségemet voltam kénytelen kiküldeni tárgyalni. Telefonon tartottuk a kapcsolatot a tárgyalás alatt.

Arra a kérdésre, hogy vajon jogszerű végzéssel vették-e el az útlevelet, Millinger a fejét rázza.

– Dehogya. Egyszerűen csak elvették. Később a rendőrök még le is tagadták, hogy elvették. Többször bementem a Népköztársaság úti útlevélosztályra, követeltem, hogy adják vissza, mert fontos lenne kiutaznom. Azt is letagadták, hogy náluk van. Ennél azonban volt egy sokkal melegebb ügy! Letartóztattak ugyanis. Ez a Kongresszusi Központ átadása előtt történt, 1986-ban. Harminc napig vizsgálati fogságban voltam, azzal gyanúsítottak, hogy fel akarom

robbantani a pártkongresszus résztvevőit. Az épületben rendezték azon a tavaszon az MSZMP kongresszusát. Miniszteri biztos volt kijelölve az előkészületekre. Az állambiztonságiak elkezdtek beszerezni a lehallgatókészülékeket az épületbe. Akkor jöttek rá, hogy hoppá, ez a Millinger Rajk Lászlónak meg Demszkynek a munkatársa, ez csinálta az épületet?

„... egy-két lőszer mindig eltűnt”

– Az osztrákokkal közölték, hogy én vagyok Magyarországon a fő építőipari maffiózó, majd behívtak tanúnak egy ügyben és letartóztattak. Nem mondtak semmit, de egy hónapig bent voltam a XII. kerületi rendőrkapitányság Maros utcai fogdájában. Valami Balatoni volt akkoriban a kerületi kapitány. Egyszer felvezettek, két suhanckorú civil tartózkodott az irodájában. Az egyik szólt nekem: „Millinger, ugye sejti, hogy mi kik vagyunk?” Mondtam, igen. „Ide figyeljen, ha robbantás lesz a kongresszus alatt, mi ülni fogunk, de maga is ott lesz velünk és elintézzük.” Úgy engedtek ki egy hónap múltán, hogy nappal nem hagyhattam el Budapestet a kongresszus ideje alatt. Sötétedéstől hajnalig a lakásomból sem mehettem ki.

– A szamizdatozás miatt gondolhatták, hogy biztosan valami politikai merényletet készíték elő. Az ismerőseimet faggatták, milyen fegyvereim lehetnek. Az építkezésnél dögvével találtunk régi lőszert, robbanószereket, ezeket összegyűjtöttem egy raktárban a melósokkal. Volt, aki hazavitt belőle, az egyiknél találtak 37 darab géppuskalőszert, amikor igazoltatták a diszkóban, erre azt mondta a rendőröknek, hogy az én utasításomra gyűjtötte össze. Az illetőt amúgy veszélyes bűnözőként tartották nyilván, ült vagy tíz évet. Egy másik emberem pokolian értett a robbanóanyagokhoz. Olyan gyorsan szétkapta a talált bombákat, úgy kiszedte belőlük a gyújtószerkezeteket, hogy a kikerkeztetett tűzszerszerek csak bámultak. Persze egy-két lőszer mindig eltűnt, olyankor engem vettek elő. Azzal gyanúsítottak, hogy valamire készülök. Szüntelenül követtek, feltartóztattak az úton, át akarták kutatni a kocsimat, én viszont folyton cirkuszt rendeztem, hogy felkeltssem az emberek figyelmét.

– Valaki mindig volt a közelemben, aki tájékoztatta a rendőröket – mesél tovább Millinger úr. – Az a munkás, akiről az előbb beszéltem, egyszer csak kiszállt a kocsimból, amikor vittem hazafelé. Azt mondta: „Ne haragudj, nem akarok tovább dolgozni veled, sem a társaságodban mutatkozni, mert beszerveztek, jelentenem kell mindent, amit megtudok rólad. Inkább megszakítok veled minden kapcsolatot, akármilyen jó, hogy nálad dolgozom, nem akarom ezt csinálni.” Ezt az embert, aki köztörvényesként tíz évet húzott le, azzal zsarolták, hogy ha ellenem kémkedik, elnézik a dolgait, de ha nem hajlandó rá, újra becsukják.

– A Maros utcából kivitte a rendőrök, hogy mutassam meg, hol vannak a robbanóanyagok. Mert voltak, ez tény. Most is ott vannak. Elloptak egypár disszugáz- és oxigénpalackot is, berakták az épület mellé egy gödörbe, mert nem bírták elszállítani. Tudtam róla, voltak ott talált aknák is meg effélék a háborúból, de szorított az idő, mondtam, hogy töltsék rá a földet. Mindez éppen az épület vészkijáratánál volt, ezt különösen veszélyesnek értékelték rám nézve. De mivel öt-hat méter mélyen volt, nem álltak neki kiásni, nem volt rá idejük. Aztán meg azzal jöttek, hogy biztosan nálam van az irányítószerkezet.

– Miután kiengedtek, állandóan zaklattak, fenyegettek. Egyre durvábban. Ezután döntöttünk úgy a feleségemmel, hogy el kell mennünk Magyarországról a gyerekekkel együtt, mert a végén még tényleg történik velem valami. Megszerveztük a szökésünket, és Csehszlovákián keresztül Nyugat-Németországba disszidáltunk. Körözést adtak ki ellenünk terrorizmus vádja miatt, ami 1990 végéig érvényben volt.

Epilógus

A Reformban megjelent írásból ez a történet hiányzik. A Samu Attila által jegyzett sztori ott kezdődik, hogy a 2465/1986. számon kiadott körözés alatt álló Millinger Sándort 1990. november 8-án, miután újra sikeresen besétált a határon, a magyar rendőrség elfogta, és ott végződik, hogy másnap intézkedtek az elfogatóparancs visszavonása felől. Minden egyéb részlet arról szól, hogy mint „Ludas Matyi Döbrögit, úgy gyepálták a zsaruk Demszkyt... aki agyrázkódással került kórházba”... stb. A rendszerváltozás után Millinger Sándor és Rajk László munkakapcsolata végképp megromlott, az SZDSZ-es képviselő azt akarta, hogy Millinger kérjen bocsánatot Demszky Gábortól. A főpolgármester és az építész Rajk között ellenben gyümölcsöző maradt a hálózat, az egyik nagy fővárosi megbízást a másik után kapta az elmúlt évtized során. Most – az 1996-ban a parlamenti képviselőségtől hirtelen megvált – Rajk László az SZDSZ fővárosi választási listájának negyedik helyére került a Demszky által onnan lehúzott, metróellenző Péterfi Ágoston képviselő helyett.